

5. Основи рекламного дизайну: підручник / С.В. Прищенко, Є.А. Антонович. – К. : НАКККіМ, 2017. – 384 с.
6. Рожкова Н. Г. Графічний дизайн і реклама на комп'ютері. Краткое руководство / Н. Г. Рожкова, П. П. Данилов, В. Н. Шитов. – М.: Вільямс, 2006. – 320 с.

Зозуля В. М.,

студент IV курсу кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Сологуб В.Д., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ОРІЄНТАЛЬНА МУЗИКА У ТВОРЧОСТІ ГІТАРНИХ КОМПОЗИТОРІВ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Актуальність дослідження орієнтальної музики у творчості гітарних композиторів кінця ХІХ початку ХХ ст. обумовлена багатогранністю цієї течії у музичному мистецтві. За рахунок цього, в повну міру, тема не розкрита повністю навіть сучасними музикознавцями та професійними гітаристами, виконавцями та дослідниками гітарного мистецтва.

Метою дослідження цієї теми є розбір, аналіз та порівняння різних видів та типів орієнтальної музики. Їх підґрунтя, характерні риси та особливості. Вплив на розвиток музики у кінці ХІХ століття та на початку ХХ століття. Причини та наслідки звернення та написання орієнтальної музики гітарних композиторів цього періоду.

Поняття «Орієнталізм» в перекладі з латинського – «Східний». В світовому розумінні це все, що пов'язано з впливом на культуру та мистецтво західних країн від країн сходу, таких як : Турція, Китай, Японія, Єгипет, Угорщина, Арабські країни, тощо. Все обґрунтування течії спиралось на нереальних або поверхнево сприйнятих явищах неєвропейської культури, такої як «екзотика». Для більш вдалого порівняння, дослідники вивели дві метафори : *Метафора Заходу*; *Метафора Сходу*.

«Захід» традиційно пов'язують з культом індивідуальності, автономію особистості. «Схід» відображає уявлення, як світ містики, самодостатньої замкненості, естетика і практичність нероздільні, домінування цілого над окремим, колективу над індивідуальністю. Перш за все це світ традицій, що базується на невтручанні у життя природи.

У мистецтві є виділення деяких видів орієнтальної музики. Виокремлюють такі, як: *Турецький стиль; Угорський стиль; Арабський стиль; Іспанський стиль; Єгипетський стиль; Азіатський стиль; Далекосхідний стиль.*

Кожен з цих стилей орієнтальної музики має свої особливості, характерні риси, але є й спільні риси. По-перше зазвичай використовуються такі лади народної музики: дорійський, еолійський та фрігійські лади. Із ладовою специфікою тісно пов'язані особливості в інтервальній будові мелодії: для творів орієнтальної музики характерні інтервали: збільшені секунди і кварта, паралельний рух кварт, квінт і октав, також чисті або порожні квінти (використовуються в гармонії замість тризвуччя; прибирається третя ступінь акорду).

У творчості гітарних композиторів періоду XIX-XX століть найчастіше використовувались два стилі орієнтальної музики: Арабський; Іспанський.

Найвидатнішим гітарним композитором іспанської орієнтальної музики є Пако де Лусія. Це відомий гітарний виконавець, віртуоз, є одним із запровадників стилю «нове фламенко». Серед його доповнень до класичного фламенко, що лягли до нового стилю – це елементи та прийоми з класичної музики та характерні особливості джазу та блюзу.

Але, що ж це за прийоми, котрі говорять про «іспанськість» музики? Вони мають такий вигляд: *Тридольний розмір (шість восьмих ,три чверті, три восьмих); Ритмічні структури «восьма, дві шістнадцятих, чотири восьми»; Постійні або велика кількість синкоп; Використання кастаньєт чи кахону, або тамбурину; Використання гітари, наслідування їй; Використання іспанських чи фольклорних тематик до музичного тексту; Низхідні, насамперед хроматичні ходи в мелодії; Хроматизми, характерні інтервали, мелізматика та прикраси; Використання фрігійського народної ладу; Автентичні та плагальні каданси та гармонічні звороти.*

Варто зауважити, що всі ці риси не є сталою або константою, але вони формують стиль завдяки тому, що містяться в конкретних музичних творах і використовуються одразу разом.

Серед гітарних композиторів XIX-XX ст. також має популярність арабська орієнтальна музика. Найвідомішим гітарним виконавцем та композитором є Франсіско Таррега - видатний валенсійський класичний гітарист, один із засновників сучасного мистецтва виконавства на цьому інструменті. Високо цінував майстерність цього гітарного віртуоза та композитора - Андрес Сеговія. Він часто виконував твори і використовував у своїй роботі педагогічні методи Тарреги.

Найвідомішим твором Франсіско є «Арабське Капричіо». Капричіо (КАПРІЧО) (від італ. - примха, каприз) – загальна назва творів інструментальної музики, які у різні часи мали різний характер. Інша назва – каприз - п'єса вільної форми, побудована на імітаціях, близька до фантазії чи ричеркара. Значна частина музики має акцент на ритмічність та велику увагу до мелодії, на відміну від гармонічної складової. Декілька жанрів арабської орієнтальної музики, які є поліфонічними, але за винятком цього вся арабська музика є гомофонною.

Характерні риси арабської музики: *Панування монодії; Гнучкі та широкі дихання мелодій; Речитативні наспіви; Витончена та зіткана з візерунків орнаментального складу мелодика, для якої характерна мелізматична варіаційність чи імпровізаційність; Вільна ритміка, але при великому значенні ритму визначальними в арабській музиці є мелодія і лад.*

Принципи музичного розвитку: *Орнаментальне варіювання; Мотивно-тематичне розроблювання; Імпровізаційно-рапсодійний розвиток; Секвенції.*

Твір «Арабське капричіо» є напевно, найяскравішим прикладом цього напрямку у музичному мистецтві. Якщо заглибитись більш у звучання композиції, є змога відчутти, що це перш за все схоже на колицкову, вона лагідна, гармонічні звороти прості, не має складних акордів, чи гармонічних ходів. Мелодія має багато прикрас таких як: *Глісандо; Морденти; Вібрато; Форшлаги.*

Розмір музики простий «4/4», він характерний саме цьому напрямку орієнтальної музики, на відміну від «угорського» чи «іспанського» напрямів, де характерні тридольні розміри та синкоповані ритми.

Отже, підсумуємо, головною причиною звернення композиторів ХІХ-ХХ ст. до напрямків орієнтальної музики, є вихід за межі консервативних «Європейських» цінностей та характерних рис музикування та композиції. Кожного разу звертаючись до культури та напрямків «Сходу» музичні фахівці розширювали власний кругозір, музичні барви, та обізнаність своїх народів у музичному мистецтві країн далекого чи близького Сходу. Насамперед, в деяких країнах саме ці риси сприяли розвитку власних народних, та характерних музичних стилей, жанрів, композицій та власного баченню життя та творчості. Наприклад, іспанське фламенко, угорська орієнтальна музика, арабський вплив на творчість іспанських композиторів для гітари. Вважаю, що дослідження у цій сфері та за цією темою не матиме кінця, бо з кожним днем та роком, відкриваються все нові та цікавіші кордони та особливості музичного мистецтва орієнталізму.

Список використаних джерел:

1. Граб Г. Історія Арабської музики [Електронний ресурс] / Ганна Граб. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://anas.ghrab.tn/en/histoire/>.
2. де Лусія П. Біографія та відомості [Електронний ресурс] / Пако де Лусія. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://pacodelucia.org/>.
3. Десять найвідоміших орієнтальних музичних інструментів [Електронний ресурс] // Блог музичних інструментів Сала. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://salamuzik.com/blogs/news/top-10-best-known-oriental-instruments>.
4. Джексон Л. Арабська культура: історія, характеристики, релігія, економіка, традиції [Електронний ресурс] / Левіс Джексон. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.warbletoncouncil.org/cultura-arabe-6537#menu-49>.
5. Журавлева Г. Фламенко — історія і характеристика танцю фламенко [Електронний ресурс] / Ганна Журавлева // Постфактум.інфо. – 2021. – Режим

доступу до ресурсу: <https://postfactum.info/ua/society/flamenko-istoriya-i-harakteristika-tancyu-flamenko-2845.html>.

6. Капричіо [Електронний ресурс] // Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=9493.

7. Колекції арабської музики [Електронний ресурс] // Музична бібліотека Леба. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://blogs.harvard.edu/loebmusic/2017/09/05/arabic-78-rpm-records-collection-a-newly-catalogued-treasure/>.

8. Музична культура арабів [Електронний ресурс] // um.co.ua - учбові матеріали та реферати. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://um.co.ua/2/2-8/2-82881.html>.

9. Оксиденталізм та орієнталізм [Електронний ресурс] // Інститут енциклопедичних досліджень НАН України – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=76195.

10. Орієнталізація Іспанії [Електронний ресурс] // Студентська бібліотека онлайн. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: https://studbooks.net/2033345/kulturologiya/orientalizatsiya_ishpanii.

11. Сейд Е. В. Орієнталізм [Електронний ресурс] / Едвард В. Сейд // Нью-Йорк : Старовинні книги. – 1979. – Режим доступу до ресурсу: <https://archive.org/details/orientalism0000said/page/60/mode/1up>.

12. Таррега. Життя та музика [Електронний ресурс] // Веб.архів. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: <https://web.archive.org/web/20070526232919/http://aliso.pntic.mec.es/~jheras1/tarreng.htm>.

13. Українська музична енциклопедія [Електронний ресурс] // Інститут мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://shron3.chtyvo.org.ua/Skrypnyk_Hanna/Ukrainska_muzychna_entsyklopediia_Tom_4.pdf.

14. Фараг Д. В арабській музиці [Електронний ресурс] / Д. Фараг, С. абу Шумайс // Оксфорд. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://books.google.com.ua/books?id=etShDwAAQBAJ&newbks=0&printsec=frontcover&hl=ru&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

15. Що таке орієнтальна музика [Електронний ресурс] // Словопедія. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://slovopedia.org.ua/58/53406/387403.html>